TSUE

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL / IYUN/6-SON, VI-QISM

Google Scholar

OpenAIRE

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
VI-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir oʻrinbosari:
Karimov Norboy Gʻaniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – Oʻzbekiston doʻstlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat Gʻafforovna, pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdugʻaniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Koʻnak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoʻja oʻgʻli, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin oʻgʻli, Oʻzb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshligʻi
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining oʻrinbosari
Ochilov Farkhod, Oʻzb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshligʻi
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil oʻgʻli, texnika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), katta oʻqituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon oʻgʻli, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor oʻgʻli, TDIU katta oʻqituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

ISLOMIY BANK FAOLIYATI TO‘G‘RISIDAGI QONUNNI AMALIYOTGA TATBIQ ETISH: O‘ZBEKISTONDA MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNING KONTSEPTUAL, METODOLOGIK VA INSTITUTSIONAL ASOSLARI 12
Abdullayev Azamat Akbar o‘g‘li

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В ОРГАНИЗАЦИЯХ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ НА ОСНОВЕ ОЦЕНКИ ОПЕРАТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО ЦИКЛА 17
Джуманиязова Сабина Михайловна

PAXTA TOZALASH USKUNALARI DETALLARINING XIZMAT MUDDATINI OSHIRISH UCHUN GETEROKOMPOZIT POLIMER MATERIALLAR TARKIBINI ISHLAB CHIQISH 22
Bakirov Lutfillo Yuldoshaliyevich

O‘ZBEKISTONDA ERKIN IQTISODIY ZONALAR FAOLIYATI: TAHLIL VA NATIJALAR 29
Ubaydullayev Muxammadjon Abdusamad o‘g‘li
Akbarov Diyorbek Ashirali o‘g‘li

TRANSFORMING CORPORATE GOVERNANCE TO MEET THE CHALLENGES OF MODERN BUSINESS MODELS 32
F. Djalilov

O‘ZBEKISTONDA QURILISH SOHASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ULARNI BAHOLASH 41
Abdullayev Axror Jaxbarovich

ЭКОНОМИКА ГОРОДСКОЙ МОБИЛЬНОСТИ: ПОТЕНЦИАЛ ЭЛЕКТРИФИКАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО ТРАНСПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 47
Махкамова Надира Саидмуратовна

MINTAQA TUMANLARI O‘RTASIDAGI INVESTITSIYA VA BANDLIK NOMUTANOSIBLIKLARI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA) 55
Ergashev Sherali Erali o‘g‘li

BUXORO VILOYATI IQTISODIYOTINING STRUKTURAVIY TRANSFORMATSIYASI: AGRAR MODELDAN DIVERSIFIKATSIYALASHGAN TUZILMAGA O‘TISH TENDENSIYALARI (2020–2024-YILLAR) 60
Ergashev Sherali Erali o‘g‘li

IQTISODIYOTNI ERKINLASHTIRISHNING HOZIRGI BOSQICHIDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA UNDA BOSHQARUVNING ZAMONAVIY PRINSIPLARINI JORIY ETISH 65
Tashmatov Shuhrat Hamrayevich

MAMLAKAT IQTISODIYOTIDA XIZMATLAR KO‘RSATISH IMKONIYATI VA UNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI 71
Xalimov Shaxboz Xalimovich

O‘ZBEKISTONDA AVLODLARARO TRANSFERTLARNING NAZARIY ASOSLARI VA IQTISODIY MAZMUNI 77
Mamadaliyeva Xafiza Xoldarovna
To‘rayev Mirzohid Hoshim o‘g‘li

SUN’IY INTELLEKTNING O‘ZBEKISTON SOLIQ TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI 83
Hamidova Shahzoda Odiljanovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQTISODIYOTDA SHAFFOFLIK, ISHONCH VA SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDA AUDITORLIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURLIGI 88
Sabirova Nodira Komil qizi
RAQAMLI VALYUTALARNING IQTISODIYOTDAGI O'RNI VA MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI 95
Nabiyeva Zilola Saydulla qizi
XORAZM VILOYATIDA HUDUDIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI 101
Avazbek Xalbekov
IMPLEMENTATION OF PARETO ANALYSIS, SENSITIVITY ANALYSIS AND CVP MODELING TOOLS AT SATURN METAL LLC 108
Musaeva Shoira Azimovna
YOG'-MOY KORXONALARINING TA'MINOT ZANJIRINI TAKOMILLASHTIRISHDA SCOR (SUPPLY CHAIN OPERATIONS REFERENCE) MODELIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI 116
Yuldashev Abduxakim Abdukarimovich
ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПРИЗНАНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ НЕФОРМАЛЬНОГО И ИНФОРМАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 122
Анвар Аллабергенов
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLARNING YASHIL INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI 128
Allanazarova B.K.
BIOIQTISODIYOT-BARQAROR RIVOJLANISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARIDAN BIRI 135
Azimova Muxlisa Alisherbekovna
KICHIK BIZNES TIZIMINING SINERGETIKEKONOMETRIK MODELINI ISHLAB CHIQISH VA UNING PARAMETRLARINI BAHOLASH 139
Atamuratova Gulrux Muzafarovna
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SUG'URTA BOZORINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 145
Xoltoyev Mirusmon Mirxamit o'g'li
KIMYO SANOATI KORXONALARINING DIVERSIFIKATSIYALASHUV DARAJASINI NORMALLASHTIRILGAN ENTROPIYA INDEKSI ASOSIDA BAHOLASH 149
Razikov Otabek Rustamovich
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI VA YO'NALISHLARI 157
Matkabulova Dilorom Xalilullayevna
MINTAQA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH VA BAHOLASH. (Xorazm viloyati misolida) 165
Bekjanov Dilmurod Yuldashevich
Narmetova Dilafruz Azamatovna
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН И ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ 170
Ахмедова Шахноза Козим кизи
KREDITLASH VA MIKROQARZ TIZIMINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI 175
Elbekov Jasur Ergash o'g'li
O'ZBEKISTONDA AHOLINING UZOQ MUDDATLI FOYDALANILADIGAN TOVARLAR BILAN TA'MINLANISH DARAJASINI MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASH 181
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna

ВНЕДРЕНИЕ ЦВЕТОВОЙ СИСТЕМЫ ПАКЕТОВ ДЛЯ РАЗДЕЛЬНОГО СБОРА ТВЁРДЫХ БЫТОВЫХ ОТХОДОВ В Г. ТАШКЕНТЕ: АДАПТАЦИЯ КОРЕЙСКОЙ МОДЕЛИ НА УРОВНЕ ДОМОХОЗЯЙСТВ 189
Джусупов Кубанычбек

ATMOSFERA HAVOSINI MUHOFAZA QILISHNING HUQUQIY MEXANIZMLARI: ZAMONAVIY YONDASHUV VA INNOVATSION YECHIMLAR..... 196
Shamuratov Shahzod Janibek o'g'li

SHAHARSOZLIKDA BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASINI JORIY ETISH 200
Eshov Sherko'zi Asatulloyevich

THE ROLE OF TAXES IN THE FORMATION OF LOCAL BUDGET REVENUES 205
Kimsanbaeva Maftuna Bakhodirovna

DETERMINANTS OF STAKEHOLDER SATISFACTION WITH CUSTOMS CLEARANCE IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS 209
Khanifakhon Solikhova

BANDLIKNI TA'MINLASHNING INNOVATSION YO'NALISHLARI (Xorazm viloyati misolida)..... 213
Z. Sh. Matniyozova

JIZZAX VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI BAHOLASH VA ISHLAB CHIQARISH HAJMINI PROGNOZLASH 218
Umirova Gulmira Shodiboy qizi

ИННОВАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ НИЗКОУГЛЕРОДНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ В ЭКОНОМИКЕ УЗБЕКИСТАНА 224
Расулкулов Жамшидбек Акрамкулович

KORPORATIV BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK JAVOBGARLIKNING O'RNI VA AHAMIYATI..... 233
Komilova Guli Bagandik qizi

THE ROLE OF DIGITAL INFRASTRUCTURE IN PROMOTING GREEN ECONOMIC GROWTH: EVIDENCE FROM CENTRAL ASIAN ECONOMIES..... 238
Eshboyev Mirjalol Baxrom o'g'li
Ozatbekova Ozodaxon Nodirbek qizi

ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОЕ ИНТЕРВАЛЬНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ СРЕДНЕГО ЗНАЧЕНИЯ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ, ПРИТЯГИВАЮЩЕГОСЯ К УСТОЙЧИВОМУ РАСПРЕДЕЛЕНИЮ..... 250
Турсунов Гафур Таирович

TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY HISOBOTI MUSTAQIL AUDITINING MOHIYATI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI: BANK FAOLIYATIGA XOS RISK OMILLARINI TASNIFLASH..... 259
Ibragimov Nodirbek Baxodir o'g'li

DEMOKRATIK TANLOV VA PROGRESSIV SOLIQQA TORTISHNING BARQARORLIGI 266
Malika Sharipova Maxmudjon qizi

O'ZBEKISTON SHAROITIDA YASHIL ENERGETIKA MANBALARINI UTILIZATSIYA QILISHNING HUQUQIY ASOSLARI..... 273
Ibadov Shoxrux Axmatilloyevich

EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH ASOSIDA TEMIR YO'L TRANSPORTI IQTISODIY FAOLIYATINI PROGNOZLASH: 2030-YILGACHA SSENARIY TAHLILI..... 277
Fayzullayev Javlonbek Sultonovich

TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI KORXONALARINING EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHDA MARKETING DASTURINING O'RNI..... 283
Musayeva Shoira Azimovna

O'ZBEKISTONDA ISH BERUVCHINING FUQAROLIK JAVOBGARLIGINI MAJBURIY SUG'URTA QILISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH 289
Karimberdiyeva Dilrabo Rasulovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

BANK TAVAKKALCHILIKLARINI BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 296
Matkarimova Ayman Jengisbaevna
O'ZBEKISTONDA AGROSUG'URTA BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY VA HUQUQIY OMILLARI 303
Jo'rayeva Sarvinoz Baxtiyor qizi
BOSHQARISHDA SUG'URTA INSTRUMENTLARINI QO'LLASH AMALIYOTI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 309
Mustafayeva Sevara Rustamovna
O'ZBEKISTONDA SHAXSIY SUG'URTA XIZMATLARI BOZORINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI 314
Qodirova Farangiz Komilovna
COMPARATIVE ANALYSIS OF TOURISTS' HOTEL SELECTION PREFERENCES IN THE MAJOR TOURISM REGIONS OF UZBEKISTAN 320
Sardor Kuvandikov
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH METODOLOGIYASINING USTUVOR YO'NALISHLARI 329
Madenova Elmira Nizamatdinovna
BOSHQARUV SIFATINI OSHIRISHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI 334
Shoyev Davronbek Axmadjonovich
O'ZBEKISTONDA UY-JOY QURILISHI KLASTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA TARMOQNI 2032-YILGACHA RIVOJLANTIRISHNI PROGNOZLASH 340
Usmonov Mirumar Abdulla o'g'li
YANGI O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJINING DRAYVERI SIFATIDA DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH 349
Jannazarova Gauxar Kaipnazarovna
Raxmatova Sevinch Sobir qizi
O'ZBEKISTONDA IFRSGA O'TISH JARAYONIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING BOSHQARUV QARORLARIGA TA'SIRI: UZAUTO MOTORS MISOLIDA 353
Samaroxonov Asqarxon Jamolxon o'g'li
Jo'rayeva Zahro Toshpo'latovna
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI 358
Pyotr Kim
TOSHKENT VILOYATI BO'STONLIQ TUMANIDA TURISTIK ZONALARNI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHAVIY BOSHQARUVNING TASHKILIYIQTISODIY AHAMIYATI (DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA) 364
Tolibboyev Zafarbek Axror o'g'li
TURIZM SANOATINI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHAVIY BOSHQARUV MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 372
Qarshiboyev Lochinbek Xusan o'g'li
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ASOSIY VOSITALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI TAHLILINI MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 379
Muxidinov Ayubbek Nuritdinovich
QASHQADARYODA NODAVLAT UNIVERSITETLARINING TASHKILIY RIVOJLANISHI: TALABALAR VA XODIMLAR POTENSIALINI TARKIBIY VA DEMOGRAFIK TAHLIL 382
Rahimov Sardor Uralovich

O‘ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARINING JOYLASHUVINING HOZIRGI HOLATI....388
Kudratov Muhammad Rustamovich
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA STATISTIK MA’LUMOTLARNI SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA TAHLIL QILISH IMKONIYATLARI....393
Umarov Abbos Nuriddin o‘g‘li
ТРАНСФОРМАЦИЯ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ УЗБЕКИСТАНА И РОССИИ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ, СТРУКТУРНАЯ ВЗАИМОЗАВИСИМОСТЬ И СЦЕНАРИИ РАЗВИТИЯ....400
Муниса Турдибаева
TURIZM SOHASIDA SIRKULYAR IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI....410
Yuldosheva Laylo Isroilovna
MINTAQAVIY IQTISODIY O‘SISHNI TA’MINLASHDA SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI....416
Oramov Jahongir Jo‘rayevich
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MUNOSABATLARIDA RISKLARNI BOSHQARISH....421
Ollokulova Feruza Mansurovna
O‘ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA YUQORI TEXNOLOGIK USKUNALARNI XARID QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA UMUMIY EGALIK QIYMATI (TCO) KONSEPSIYASINING AHAMIYATI....428
Dadamuxamedov Abduvaxob Abduvaxidovich
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOTNI TUZISH VA TAQDIM ETISH HAMDA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH....433
Xalilov Bahromjon Bahodirovich
O‘ZBEKISTON QISHLOQ XO‘JALIGINING SAMARADORLIGINI TA’MINLASHDA ZAMONAVIY SUG‘URTA MEXANIZMLARINI JORIY ETISH....441
Kalenov K.T.
TIJORAT BANKLARIDA IPOTEKA KREDITLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI....445
Sobirov Sayfiddin Baxrom o‘g‘li
ADIR EKOTIZIMLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGI KO‘RSATKICHLARI TAHLILI....455
Qodirov Hamidullo Madaminjonovich
AQSH VA XITOY O‘RTASIDAGI SAVDO URUSHINING JAHON IQTISODIYOTIGA TA’SIRI....466
Maxmudillayev Bahromjon Shavkatjon o‘g‘li
O‘ZBEKISTON FERMERLARINING XALQARO BOZORLARGA KIRISHINI KENGAYTIRISHDA EKSPORT KOOPERATSIYALARIDA ISHTIROK ETISHGA TA’SIR ETUVCHI OMILLARNI MARJINAL BAHOLASH....472
Tursunqulov G‘olibjon Shavkat o‘g‘li
TECHNOLOGY AND MODERN TOURISM: PAVING THE WAY FOR A SUSTAINABLE ENVIRONMENT....482
Freshta Qayoumi
SUG‘URTA KOMPANIYALARIDA INVESTITSIYA PORTFELINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI....488
Ergashev Olim Kenjayevich
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG‘URTA SEKTORIDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI....496
Ergashev Olim Kenjayevich
ВЛИЯНИЕ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ НА ПОВЫШЕНИИ РЕСУРСНОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКОНОМИКИ....503
Т.В. Ким

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY HISOBOTI AUDITIGA KOMPYUTERLASHTIRILGAN AUDIT USULLARI (CAATS) VA TAHLILIY AMALLARNI JORIY ETISH 509
Ibragimov Nodirbek Baxodir o'g'li
JAMIYAT EVOLYUSIYASIDA BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHNING AHAMIYATIGA DOIR NAZARIY TALQINLAR 516
Aripov Oybek Abdullayevich
Rustamov Dilshodjon Shaydullo o'g'li
SUG'URTA FAOLIYATINI BOSHQARISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI 523
Umarova Aziza Hamidovna
O'ZBEKISTON MAJBURIY SUG'URTA BOZORIDA TARIF SIYOSATINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI 529
Qo'ziyeva Nozima G'ayrat qizi
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSIYALARNI FAOL JALB QILISH XUSUSIDA 535
Artikbayev Dilshod Mumindjanovich
O'ZBEKISTONDA DUKKAKLI EKINLAR BOZORIDA NARX O'ZGARUVCHANLIGI VA FERMERLARNING DAROMAD BARQARORLIGI 541
Islamova Malika Ilyos qizi
ISLOM MOLIYASI VA YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNES MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH 547
Jo'raqulova Muhlisa Jahongir qizi
СОВРЕМЕННЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ УГРОЗЫ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ И ПРИЧИНЫ ИХ ВОЗНИКНОВЕНИЯ 553
Петр Ким
BAA VA O'ZBEKISTONDA ISLOMIY BANKCHILIK TO'G'RISIDAGI QONUNLARNING QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI 559
Bektemirov Muhiddin Shomirza o'g'li
QURILISH KORXONALARIDA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI BOSHQARUV TIZIMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI 564
Arifdjanova Zilola Dilshodovna
YENGIL SANOAT KORXONALARI FAOLIYATIDA MARKETING KOMMUNIKATSIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH (Buxoro viloyati to'qimachilik korxonalari misolida) 570
Muxsinov Bekzod Toxirovich
JAHON TURIZMIDA DIVERSIFIKATSIYA, GLOBALLASHUV, GLOKALLASHUV TENDENSIYALARI 579
Raxmatulla Hayitboyev
ANALYSIS OF FINANCIAL SUPPORT MANAGEMENT MECHANISMS IN JOINT-STOCK COMPANIES 585
Abduboqiyev Muxammad Sharofitdinovich
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA SHERIKCHILIK ALOQALARI MEXANIZMINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida) 591
Muratbaeva Aziza Nasir qizi

UDK: 338.012:334.7(575.172)

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA SHERIKCHILIK ALOQALARI MEXANIZMINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)

Muratbaeva Aziza Nasir qizi
Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti
"Menejment va iqtisodiyot asoslari" kafedrasi tayanch doktoranti
E-mail: azizamuratbaeva1299@gmail.com
ORCID: 0009-0000-9026-0831

ANNOTATSIYA. Qoraqalpog'iston Respublikasi xizmat ko'rsatish sohasida sherikchilik aloqalari mexanizmlarini boshqarishni takomillashtirish masalalari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. 334 nafar respondent ishtirokida o'tkazilgan anketa so'rovi hamda statistik ma'lumotlar asosida mintaqadagi asosiy to'siq omillari aniqlangan. Muallif tomonidan Integrallashgan sherikchilik mexanizmi (ISM) modeli ishlab chiqilib, uni amaliyotga joriy etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: sherikchilik aloqalari, xizmat ko'rsatish sohasi, davlat-xususiy sheriklik, lizing, Integrallashgan sherikchilik mexanizmi, Qoraqalpog'iston Respublikasi.

АННОТАЦИЯ. Научно проанализированы вопросы совершенствования управления механизмами партнёрских отношений в сфере услуг Республики Каракалпакстан. На основе анкетного опроса, проведённого с участием **334** респондентов, а также статистических данных выявлены основные барьеры, препятствующие развитию партнёрских отношений в регионе. Автором разработана Интегрированная модель механизма партнёрства (ИМП) и предложены практические рекомендации по её внедрению.

Ключевые слова: партнёрские отношения, сфера услуг, государственно-частное партнёрство, лизинг, Интегрированная модель механизма партнёрства, Республика Каракалпакстан.

ABSTRACT. The issues of improving the management of partnership mechanisms in the service sector of the Republic of Karakalpakstan are scientifically analyzed. Based on a questionnaire survey involving **334** respondents and statistical data, the main barriers affecting the development of partnership relations in the region are identified. The author develops an Integrated Partnership Mechanism (ISM) model and proposes practical recommendations for its implementation.

Keywords: partnership relations, service sector, public-private partnership (PPP), leasing, Integrated Partnership Mechanism (ISM), Republic of Karakalpakstan.

KIRISH

Zamonaviy jahon iqtisodiyotida xizmat ko'rsatish sohasi milliy va mintaqaviy iqtisodiyotlarning asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida tobora muhim o'rin egallamoqda. Rivojlangan davlatlarda xizmatlar sohasining YaIMdagi ulushi 70–80 foizni tashkil etadi: AQShda — 77,6%, Buyuk Britaniyada — 70,6%, Gonkongda — 89,7%. O'zbekiston Respublikasida esa 2024-yilda xizmatlar sohasining YaIMdagi ulushi 47,4 foizga yetib, 2023-yildagi 46,2 foizga nisbatan yuqori ko'rsatkichni qayd etdi.

Qoraqalpog'iston Respublikasida xizmatlar sohasi so'nggi 8 yil davomida jadal rivojlandi: 2016-yildagi 3,1 trln. so'mdan 2024-yilga kelib taxminan 16,8 trln. so'mga, ya'ni 5,4 barobarga yetdi. 2024-yilda mintaqa YaHM hajmi 6,3% ga o'sib, 45 658,5 mlrd. so'mni tashkil etdi. 2021–2025-yillar davomida jalb qilingan investitsiyalar hajmi 374 mln. AQSh dollaridan 1,9 mlrd. AQSh dollarigacha, ya'ni 5 barobarga oshdi.

Shu bilan birga, mintaqada xizmatlar sohasida sherikchilik aloqalari mexanizmlarini yanada rivojlantirish, moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish hamda infratuzilmani takomillashtirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqot ushbu masalalarni tizimli ravishda oʻrganishga hamda sherikchilik aloqalari mexanizmini boshqarishni takomillashtirish boʻyicha ilmiy asoslangan model va amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xizmatlar sohasida sherikchilik aloqalari masalalari dunyoning yetakchi olimlari tomonidan chuqur oʻrganilgan. P. Drucker, F. Kotler, J. Schumpeter, A. Boardman, F. Vining, G. Hodge, S. Greve, T. Bovaird kabi xorijiy olimlar sherikchilik aloqalarining nazariy-uslubiy asoslarini ishlab chiqqanlar. A. Boardman va F. Vining davlat-xususiy sheriklikning ijtimoiy qiymatini tahlil qilgan boʻlsa, G. Hodge va S. Greve uni murakkab iqtisodiy sharoitlarda takomillashtirish masalalarini tadqiq etganlar.

Oʻzbekistonda Sh. Zanutdinov, M. Pardayev, M. Muhamedov, B. Toʻrayev, I. Ochilov, O. Hamidov, J. Sauxanov kabi iqtisodchi olimlar xizmatlar sohasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslarini tadqiq etganlar. Mintaqaviy kontekstda Jumanazarov O. S. 2024-yilda Qoraqalpogʻiston Respublikasi misolida xizmatlar sohasida sherikchilik aloqalari mexanizmlarini takomillashtirish boʻyicha PhD darajasidagi ilmiy tadqiqotni amalga oshirgan.

Dawletmuratov A. 2026-yilda mintaqaviy iqtisodiyotlarda xizmatlar sohasini boshqarishning institutsional mexanizmlarini tahlil qilib, yangi institutsional yondashuvlarni tavsiya etgan. IMFning 2025-yilgi hisobotiga koʻra, Oʻzbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalari 2024-yil oxiriga kelib YaIMning 27 foiziga, ya'ni 31 mlrd. AQSh dollariga yetgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

❖ abstrakt-mantiqiy tahlil — sherikchilik tushunchasi va mexanizmlarining nazariy asoslarini aniqlash;

❖ qiyosiy tahlil — xorijiy mamlakatlar va Oʻzbekistonning davlat-xususiy sheriklik tajribalarini taqqoslash;

❖ statistik tahlil — xizmatlar sohasining dinamikasi va tarkibini miqdoriy baholash;

❖ SWOT-tahlil — mintaqada sherikchilik aloqalarining kuchli va zaif tomonlari, imkoniyatlari hamda tahdidlarini baholash;

❖ sotsiologik soʻrovnoma — 334 nafar respondent ishtirokida mavjud holat va amaliy muammolarni aniqlash;

❖ ekonometrik modellashtirish — sherikchilik infratuzilmasining integrallashgan samaradorlik indeksini hisoblash.

TAHLIL VA NATIJALAR

"Xizmatlar sohasida sherikchilik aloqalari" — bu ikki yoki undan ortiq xizmat koʻrsatuvchi subyektlar oʻrtasida tanlangan sherikning ixtisoslashuviga tayangan holda eng yuqori nafni koʻzlab, oʻzaro manfaatlar asosida shakllangan hamda ogʻzaki yoki yozma shaklda mustahkamlangan hamkorlik munosabatidir. Bunday munosabatlar kredit va moliyaviy resurslardan birgalikda foydalanish, mutaxassislarni jalb etish, kadrlar tayyorlash, logistika va boshqa xizmat koʻrsatish shakllarini oʻz ichiga oladi.

Sherikchilik aloqalari mulk shakli va sektorlarga mansubligiga koʻra uch asosiy yoʻnalishga ajratiladi:

▪ **"Davlat – davlat"** sherikchiligi — umumiy maqsadlarga erishish uchun davlat tuzilmalari oʻrtasida manfaatlarni uygʻunlashtirish;

▪ **"Davlat – xususiy"** sherikchiligi (DXSh/PPP) — ijtimoiy ahamiyatga ega loyihalarni amalga oshirish maqsadida davlat va xususiy kapitalning birlashishi;

▪ **"Xususiy – xususiy"** sherikchiligi — iqtisodiy manfaatlar asosida xususiy tadbirkorlik subyektlari oʻrtasida shakllanadigan hamkorlik.

1-jadval
Jahon mamlakatlarida DXSh tushunchasining mohiyati va mazmuni[1]

Mamlakat	Oʻzaro manfaat	Uzoq muddatli	Ijtimoiy xizmat	Risklarni taqsimlash	Bitim tuzish
AQSH	✓	✓	✓	–	✓
Avstraliya	✓	✓	✓	✓	✓
Singapur	✓	✓	✓	✓	✓
Kanada	✓	✓	✓	✓	✓
Fransiya	–	–	✓	✓	✓
Germaniya	–	✓	✓	–	–
Oʻzbekiston	✓	✓	✓	✓	✓

1-jadval maʼlumotlaridan koʻrinib turibdiki, davlat-xususiy sheriklik (DXSh) tushunchasi turli mamlakatlarda oʻziga xos yondashuvlar asosida talqin etiladi. Biroq aksariyat mamlakatlarda DXShning asosiy elementlari sifatida oʻzaro manfaatdorlik, uzoq muddatli hamkorlik, ijtimoiy xizmatlar koʻrsatish, risklarni taqsimlash hamda shartnoma (bitim) asosida hamkorlikni tashkil etish eʼtirof etiladi. Oʻzbekiston tajribasida esa mazkur elementlarning barchasi toʻliq aks etgan boʻlib, bu mamlakatda DXSh mexanizmlarining xalqaro tamoyillarga muvofiq ravishda rivojlanayotganini koʻrsatadi.

2-jadval
Xizmatlar sohasidagi sherikchilik shakllarining tasnifi[2]

Shakl	Taʼrif	Qoʻllanilish sohasi	Asosiy afzalligi
Lizing	Mulkni vaqtincha foydalanishga berish	Asbob-uskunalar, transport	Katta investitsiyalarsiz zamonaviy texnologiyalardan foydalanish imkoniyati
Franchayzing	Brend va texnologiyadan foydalanish huquqini berish	Savdo, ovqatlanish, xizmat koʻrsatish	Bozorga tez kirish, brendning afzalliklaridan foydalanish
Autsorsing	Funksiyalarni tashqi sheriklarga topshirish	IT, logistika, buxgalteriya	Asosiy biznes faoliyatiga eʼtiborni qaratish
Qoʻshma korxona	Kapital va resurslarni birlashtirish	Ishlab chiqarish, savdo	Risklarni taqsimlash
Konsessiya	Davlat mulkini xususiy boshqaruvga berish	Infratuzilma, kommunal xizmatlar	Davlat zimmasidagi yukni kamaytirish
Ijtimoiy sheriklik	Fuqarolik jamiyati bilan hamkorlik	Taʼlim, sogʻliqni saqlash	Ijtimoiy samaradorlikni oshirish

2-jadvalda xizmatlar sohasida qoʻllaniladigan asosiy sherikchilik shakllari va ularning oʻziga xos xususiyatlari keltirilgan. Har bir shakl iqtisodiy faoliyatning muayyan yoʻnalishlariga moslashgan boʻlib, resurslardan samarali foydalanish, investitsiyalarni jalb etish, tavakkalchiliklarni taqsimlash hamda xizmatlar sifatini oshirishga xizmat qiladi. Xususan, lizing va franchayzing kichik biznesni rivojlantirishga, autsorsing korxona faoliyati samaradorligini oshirishga, qoʻshma korxonalar investitsion salohiyatni kengaytirishga, konsessiya va ijtimoiy sheriklik esa davlat hamda xususiy sektor oʻrtasidagi hamkorlikni mustahkamlash orqali ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni taʼminlashga xizmat qiladi. Mazkur shakllar davlat-xususiy sheriklikning turli koʻrinishlarini ifodalab, xizmatlar sohasining barqaror rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Qoraqalpogʻiston Respublikasida xizmatlar sohasi 2016-yildan buyon jadal rivojlanib bormoqda. 2022-yilda xizmatlar sohasida yaratilgan yalpi qoʻshilgan qiymat 10 618,0 mlrd. soʻmni tashkil etdi. 2024-yilning yanvar–iyun oylarida xizmatlar sohasida 5,3 % oʻsish qayd etilib, uning YaHMdagi ulushi 48,2 % ni tashkil etdi. 2024-yil yakunlariga koʻra, Qoraqalpogʻiston Respublikasi YaHMi 6,3 % ga oʻsib, 45 658,5 mlrd. soʻmga yetdi.

1 Xorijiy DXSh tajribalari asosida muallif tomonidan tuzildi
2 Muallif ishlanmasi

Qoraqalpog‘iston Respublikasida xizmatlar sohasi so‘nggi yillarda barqaror rivojlanmoqda. 2016–2024-yillar davomida mazkur soha hajmi 3,1 trln. so‘mdan 16,8 trln. so‘mga, ya’ni 5,4 barobar oshdi. 2024-yilda mintaqa YaHMi 6,3 % ga o‘sib, 45 658,5 mlrd. so‘mga yetdi. Shundan xizmatlar sohasining ulushi 48,2 % ni tashkil etdi.

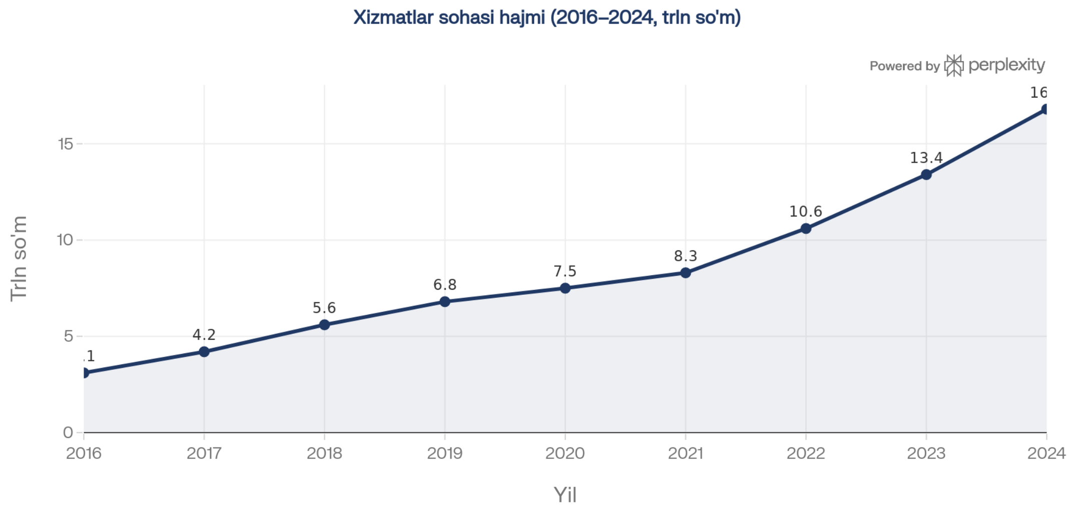

1-rasm. Qoraqalpog‘iston Respublikasi: xizmatlar sohasi hajmi dinamikasi (2016–2024-yillar, trln. so‘m)[3]

Tadqiqot doirasida xizmatlar sohasidagi tadbirkorlar, fermer xo‘jaliklari rahbarlari, davlat muassasalari xodimlari hamda moliyaviy tashkilotlar vakillaridan iborat **334 nafar respondent** o‘rtasida anketa so‘rovi o‘tkazildi. So‘rovnoma natijalari sherikchilik aloqalarini shakllantirish jarayonidagi asosiy to‘siq omillarini aniqlash imkonini berdi.

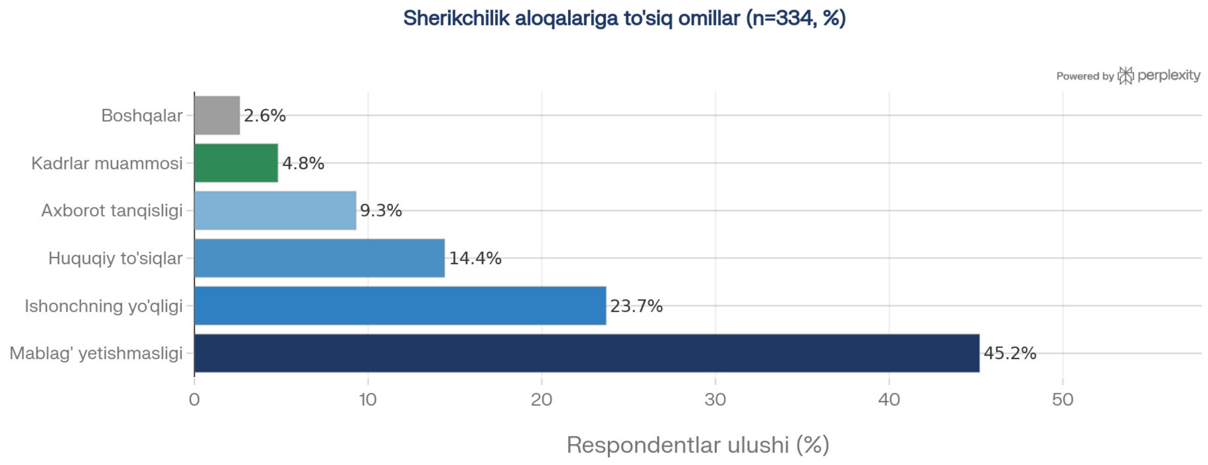

2-rasm. Sherikchilik aloqalarini rivojlantirishga ta’sir etuvchi to‘siq omillari (n = 334, so‘rovnoma, %)[4]

So‘rovnoma natijalariga ko‘ra, respondentlarning **45,2 %** i mablag‘ yetishmasligini asosiy to‘siq omili sifatida qayd etdi. Ishonchning yetarli darajada shakllanmaganligi (**23,7 %**) hamda huquqiy cheklovlar (**14,4 %**) keyingi o‘rinlarni egalladi. Shuningdek, axborot tanqisligi (**9,3 %**) va malakali kadrlar bilan bog‘liq masalalar (**4,8 %**) ham muhim omillar sifatida baholandi. Mazkur natijalar mintaqada sherikchilik aloqalarini rivojlantirish maqsadida moliyaviy mexanizmlarni yanada takomillashtirish zarurligini ko‘rsatadi.

3 Muallif ishlanmasi
4 Muallif ishlanmasi

4-jadval
So‘rovnoma natijalari: respondentlarning taqsimlanishi[5]

Respondent toifasi	Soni	Ulushi (%)	Asosiy muammo
Tadbirkorlar	142	42,5	Mablag‘ yetishmasligi va huquqiy to‘siqlar
Fermer xo‘jaliklari	89	26,6	Ishonchning yetarli emasligi va axborot tanqisligi
Davlat muassasalari	63	18,9	Ma’muriy jarayonlar bilan bog‘liq to‘siqlar
Moliyaviy muassasalar	40	12,0	Xatarlarni boshqarish va kafolat mexanizmlari
JAMI	**334**	**100**	**Mablag‘ yetishmasligi (45,2 %)**

Tadqiqot doirasida xizmatlar sohasidagi tadbirkorlar, fermer xo‘jaliklari rahbarlari, davlat muassasalari xodimlari hamda moliyaviy tashkilotlar vakillaridan iborat **334 nafar respondent** o‘rtasida anketa so‘rovi o‘tkazildi. So‘rovnoma natijalari sherikchilik aloqalarini shakllantirish jarayonidagi asosiy to‘siq omillarini aniqlash imkonini berdi.

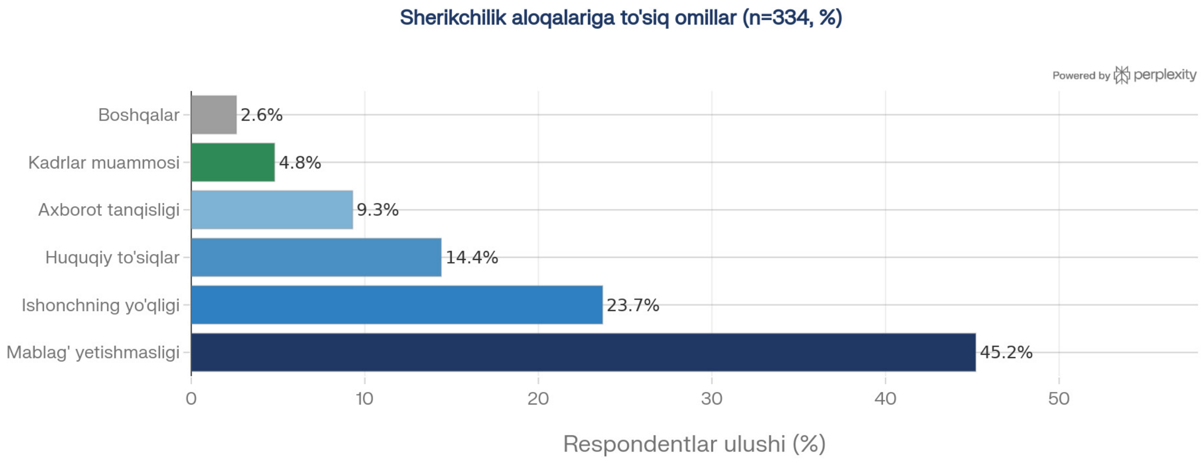

3-rasm. Sherikchilik aloqalarini rivojlantirishga ta’sir etuvchi to‘siq omillari (n = 334, %)[6]

So‘rovnoma natijalariga ko‘ra, respondentlarning **45,2 %** i mablag‘ yetishmasligini asosiy to‘siq omili sifatida qayd etdi. Ishonchning yetarli darajada shakllanmaganligi (**23,7 %**) hamda huquqiy cheklovlar (**14,4 %**) keyingi o‘rinlarni egalladi. Mazkur natijalar mintaqada sherikchilik aloqalarini rivojlantirish maqsadida moliyaviy mexanizmlarni yanada takomillashtirish zarurligini ko‘rsatadi.

5-jadval
So‘rovnoma natijalari: respondentlarning taqsimlanishi[7]

Respondent toifasi	Soni	Ulushi (%)	Asosiy muammo
Tadbirkorlar	142	42,5	Mablag‘ yetishmasligi va huquqiy to‘siqlar
Fermer xo‘jaliklari	89	26,6	Ishonchning yetarli darajada shakllanmaganligi va axborot tanqisligi
Davlat muassasalari	63	18,9	Ma’muriy jarayonlar bilan bog‘liq to‘siqlar
Moliyaviy muassasalar	40	12,0	Xatarlarni boshqarish va kafolat mexanizmlari
JAMI	**334**	**100**	**Mablag‘ yetishmasligi – asosiy to‘siq**

Qoraqalpog‘iston Respublikasida xizmatlar sohasidagi sherikchilik aloqalari mexanizmini baholash maqsadida SWOT-tahlil o‘tkazildi.

5 Muallif tomonidan **2024-yilda** o‘tkazilgan anketa so‘rovi natijalari
6 Muallif ishlanmasi
7 Muallif tomonidan 2024-yilda o‘tkazilgan anketa so‘rovi natijalari

6-jadval
Qoraqalpog'iston xizmatlar sohasida sherikchilik aloqalari SWOT-tahlili[8]

ICHKI OMILLAR	TASHQI OMILLAR
S – KUCHLI TOMONLAR	**W – ZAIF TOMONLAR**
✓ Davlat qo'llab-quvvatlashi ✓ Tabiiy resurslar (gaz, oltin, fosfat) ✓ Geografik o'rni (tranzit yo'li) ✓ Arzon ishchi kuchi ✓ So'nggi yillarda tez o'sish	✗ Moliyaviy infratuzilmaning sustligi ✗ IT ko'nikmalar kamligi ✗ Suv yetishmasligi va iqlim muammolari ✗ Qonunchilik bazasidagi bo'shliqlar ✗ Transport logistikasining cheklanganligi
O – IMKONIYATLAR	**T – TAHDIDLAR**
→ Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish → Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish → Turizm va ekologik xizmatlarni rivojlantirish → Qishloq xo'jaligi logistikasini modernizatsiya → Regional klasterlar barpo etish	→ Iqlim o'zgarishi va qurg'oqchilik → Mintaqalararo raqobat kuchayishi → Narxlarning beqarorligi → Aral dengizi inqirozining davom etishi → Texnologik qaramlik xatari

Tadqiqot natijalari hamda so'rovnoma ma'lumotlari asosida Qoraqalpog'iston Respublikasi xizmatlar sohasi uchun **Integrallashgan Sherikchilik Mexanizmi (ISM)** modeli ishlab chiqildi.

ISM=0.30M+0.22I+0.20K+0.18A+0.10FISM = 0.30M + 0.22I + 0.20K + 0.18A + 0.10FISM=0.30M+0.22I+0.20K+0.18A+0.10F

Bu yerda: **M** — moliyaviy mexanizm (og'irligi **0,30**); **I** — institutsional mexanizm (**0,22**); **K** — kadrlar mexanizmi (**0,20**); **A** — axborot-kommunikatsiya mexanizmi (**0,18**); **F** — foydani taqsimlash mexanizmi (**0,10**). Og'irlik koeffitsientlari so'rovnoma natijalari hamda ekspert baholari asosida belgilandi.

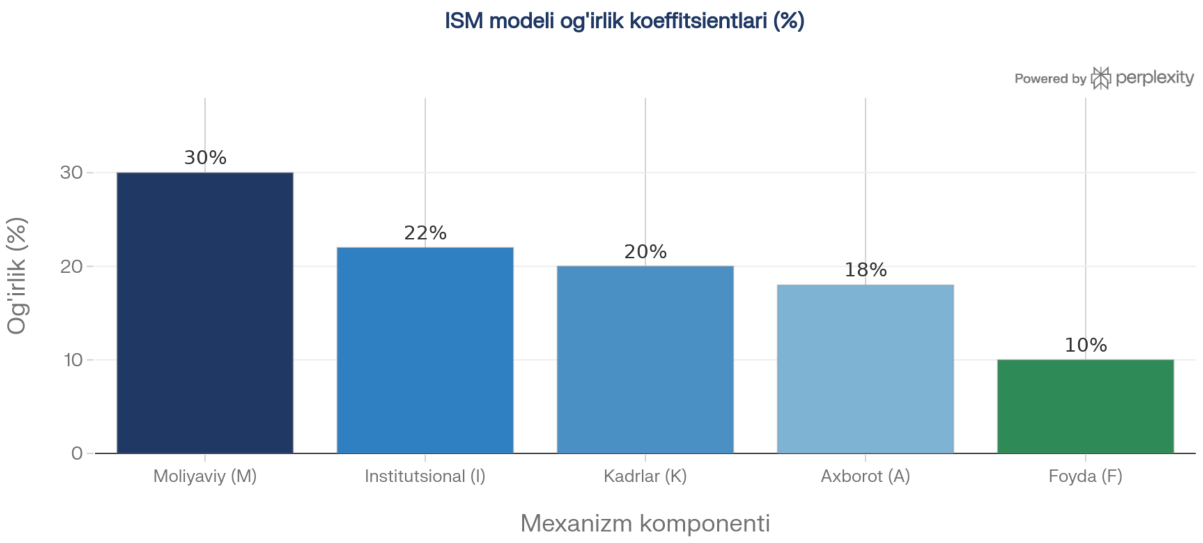

4-rasm. ISM modeli komponentlarining og'irlik koeffitsientlari (%)[9]

8 Muallif tomonidan statistik va dala tadqiqotlari asosida tuzildi
9 Muallif ishlanmasi

7-jadval
Integrallashgan Sherikchilik Mexanizmi (ISM) modeli komponentlari[10]

Mexanizm	Og'irligi	Asosiy vosita	Kutilayotgan natija
Moliyaviy (M)	0,30	DXSh, lizing, mikromoliyalashtirish	Investitsiyalar hajmi **40 %** ga oshadi
Institutsional (I)	0,22	Huquqiy bazani mustahkamlash	Loyihalar soni **30 %** ga ortadi
Kadrlar (K)	0,20	Malaka oshirish markazlari	Xodimlar unumdorligi **25 %** ga oshadi
Axborot-kommunikatsiya (A)	0,18	Raqamli platformalar va CRM	Axborot almashish jarayoni **50 %** ga tezlashadi
Foydani taqsimlash (F)	0,10	Shaffof hisob-kitob tizimi	Kelishmovchiliklar **60 %** ga kamayadi
ISM JAMI	**1,00**	Integrallashgan boshqaruv	Iqtisodiy samaradorlik **35 %** ga oshadi

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari asosida Qoraqalpog'iston Respublikasida xizmatlar sohasida sherikchilik aloqalari mexanizmini boshqarishni takomillashtirish bo'yicha quyidagi to'rtta asosiy mexanizm ishlab chiqildi.

8-jadval
Sherikchilik aloqalari mexanizmini takomillashtirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar[11]

Mexanizm	Asosiy chora	Maqsad ko'rsatkich	Muddati
Moliyaviy mexanizm	Lizing, mikromoliya va DXSh fondlarini kengaytirish	Investitsiyalar +40%	2025–2027
Institutsional mexanizm	Sherikchilik aloqalari bo'yicha qonunchilik bazasini takomillashtirish	Loyihalar soni +30%	2025–2026
Raqamli mexanizm	Sherikchilik platformalari va CRM tizimlarini joriy qilish	Axborot almashish +50%	2025–2027
Kadrlar mexanizmi	Malaka oshirish markazlari va inkubatorlar tashkil qilish	≥ 2000 nafar yillik	Doimiy

Mazkur tadqiqotda Qoraqalpog'iston Respublikasida xizmatlar sohasida sherikchilik aloqalari mexanizmini boshqarishning zamonaviy holati va mavjud rivojlanish yo'nalishlari tahlil qilinib, **Integrallashgan Sherikchilik Mexanizmi (ISM)** modeli asosida uni takomillashtirishning ustuvor yo'nalishlari belgilandi. Model natijalari moliyaviy mexanizm (**M = 0,30**) hamda institutsional mexanizm (**I = 0,22**) sherikchilik samaradorligini oshirishda nisbatan yuqori ahamiyat kasb etishini ko'rsatadi.

Tadqiqot tavsiyalarini amaliyotga joriy etish natijasida **2025–2028-yillar** davomida mintaqada sherikchilik loyihalari sonini **30 %** ga, investitsiyalar hajmini **40 %** ga hamda xizmatlar sohasidagi bandlik darajasini **20 %** ga oshirish uchun qulay sharoitlar yaratilishi kutilmoqda. Mazkur natijalar xizmatlar sohasining barqaror rivojlanishini qo'llab-quvvatlash hamda mintaqaning iqtisodiy salohiyatini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

10 Muallif tomonidan ishlab chiqilgan (so'rovnoma va ekspert baholari asosida, 2024–2025-yillar).
11 Muallif ishlanmasi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF–6079-son Farmoni: https://lex.uz/docs/-5030957
2. Drucker P.F. The Practice of Management. – New York: Harper & Row, 1954.
3. Boardman A., Vining A. The Political Economy of Public-Private Partnerships // Journal of Economic Policy Reform. – 2012.
4. Hodge G., Greve C. Public-Private Partnerships: An International Performance Review // Public Administration Review. – 2007.
5. Jumanazarov O.S. Xizmatlar sohasida sherikchilik aloqalarini takomillashtirish. PhD dissertatsiyasi. – Nukus: QarDU, 2024.
6. Dawletmuratov A. Institutional Mechanisms of Service Sector Management in Regional Economies // American Journal of Economics and Business Management. – 2026. – Vol. 9(4).
7. IMF. Uzbekistan: Article IV Consultation Staff Report. – Washington, D.C.: IMF, 2025.
8. World Bank. Uzbekistan Economic Update: Investing in Human Capital. – Washington, D.C., 2024.
9. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. Qoraqalpog'iston Respublikasi statistik to'plami. – Nukus, 2024.
10. Zanutdinov Sh., Pardayev M. Xizmatlar sohasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari. – T.: TDIU, 2022.
11. UNCTAD. Digital Economy Report 2022. – Geneva: United Nations, 2022.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/6

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz